

Sprawa potwierdzenia obywatelstwa polskiego dla dziecka pary jedнопłciowej na wokandzie ETPC - wspólna opinia europejskich organizacji pozarządowych

Międzynarodowe organizacje interweniują w sprawie dziecka pary jedнопłciowej. Helsińska Fundacja Praw Człowieka wspólnie z the European Region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA-Europe), the Network of European LGBTIQ* Families Associations (NELFA), The Child Rights International Network (CRIN) oraz Polskim Towarzystwem Prawa Antydyskryminacyjnego przedstawiła Trybunałowi w Strasburgu opinię przyjaciela sądu w sprawie dotyczącej potwierdzenia posiadania obywatelstwa polskiego dla dzieci pary jedнопłciowej.

Dziecko pary LGBT bez polskiego obywatelstwa?

Dzieci urodziły się w Stanach Zjednoczonych w 2010 r. w wyniku surogacji (umowa o macierzyństwo zastępcze). Zgodnie z orzeczeniem amerykańskiego sądu za naturalnych i pełnoprawnych rodziców zostali uznani dwaj mężczyźni, będący w związku. Jeden z nich – obywatel polski – jest także biologicznym ojcem tych dzieci.

W 2012 r. rodzice rozpoczęli starania o potwierdzenie posiadania obywatelstwa polskiego przez dzieci. Ustawa o obywatelstwie polskim za jedną z podstawowych zasad jego nabycia wskazuje sytuację, w której przynajmniej jeden z rodziców dziecka posiada obywatelstwo polskie. Mimo to, Wojewoda Mazowiecki odmówił jego potwierdzenia. Decyzję tę podtrzymał również Minister Spraw Wewnętrznych oraz Wojewódzki i Naczelny Sąd Administracyjny. Organy oraz sądy uznały, że zagraniczne akty urodzenia dzieci, w których jako rodziców wpisano osoby tej samej płci nie wywołują skutków prawnych w Polsce. Ich uznanie naruszałoby podstawowe zasady porządku prawnego RP.

W skardze do ETPC zarzucono, że odmowa potwierdzenia posiadania polskiego obywatelstwa naruszyła prawo dzieci do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka) oraz zakaz dyskryminacji ze względu na orientację seksualną (art. 14 EKPC).

Dobro dziecka najważniejsze – opinia amicus curiae

W opinii przedstawionej Trybunałowi organizacje zwróciły uwagę na konieczność rozpatrywania tej sprawy przez pryzmat Konwencji o Prawach Dziecka, która wskazuje na obowiązek kierowania się najlepszym interesem dziecka w każdej sprawie dotyczącej jego sytuacji. Ponadto Konwencja zabrania dyskryminacji dzieci ze względu na urodzenie. Jednocześnie zobowiązuje ona do poszanowania tożsamości dziecka, w tym jego obywatelstwa, nazwiska i stosunków rodzinnych. W uwagach przekazanych Trybunałowi podkreślono, że sprawa ta nie powinna być postrzegana w kontekście legalizacji związków osób tej samej płci lub procedury surogacji, ale jako dotycząca praw dziecka. Organizacje zwróciły również uwagę na niedawno wydaną przez ETPC opinię doradczą we francuskiej sprawie transkrypcji aktu urodzenia dziecka urodzonego przez surogatkę. Wówczas ETPC uznał, że prawo krajowe musi przewidywać możliwość prawnego uznania relacji między dzieckiem urodzonym przez surogatkę a kobietą wpisaną w zagranicznym akcie urodzenia jako jego matka, gdyż wymaga tego dobro dziecka. HFPC złożyła w tamtym postępowaniu opinię przyjaciela sądu. Wówczas Fundacja argumentowała, że co do zasady transkrypcja aktu urodzenia powinna zostać dokonana w całości, tj. zarówno względem ojca, jak i matki przyjmującej.

W uwagach przekazanych Trybunałowi organizacje przedstawiły także praktykę sądów w innych krajach dotyczącą spraw dzieci par jedнопłciowych. Przykładowo sądy w Hiszpanii, Włoszech, Niemczech, Czechach kierując się dobrem dziecka orzekały o dopuszczalności dokonania transkrypcji aktu urodzenia dzieci urodzonych w wyniku surogacji lub potwierdzały prawa rodzicielskie rodziców tej samej płci.

W 2018 r. polskie sądy administracyjne zaczynają orzekać na korzyść par jedнопłciowych

Warto zaznaczyć, że w 2018 r. również polski Naczelny Sąd Administracyjny orzekł o konieczności potwierdzenia posiadania obywatelstwa polskiego przez dzieci pary homoseksualnej, urodzone w wyniku surogacji. NSA podkreślił, że dla statusu prawnego dziecka, w tym możliwości potwierdzenia posiadania polskiego obywatelstwa nie ma znaczenia, czy urodziła je matka zastępcza, ponieważ dziecko jako istota ludzka jest obdarzone przyrodzoną i niezbywalną godnością i ma prawo do obywatelstwa, jeśli jedno z rodziców jest polskim obywatelem.

Również w 2018 r. Naczelny Sąd Administracyjny orzekł o dopuszczalności transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia dziecka, w którym jako rodzice wskazane są dwie kobiety. NSA uznał, że obowiązek transkrypcji aktu urodzenia, realizowany wyłącznie w celu ochrony praw dziecka i poświadczenia jego tożsamości, nie stoi w sprzeczności z podstawowymi zasadami porządku prawnego RP. Co więcej odmowa transkrypcji stanowiłaby naruszenia prawa UE i prawa międzynarodowego chroniącego prawa dziecka.

Wskazane orzeczenia stanowią odstępstwo od wcześniejszej niekorzystnej dla dzieci par jedнопłciowych linii orzeczniczej polskich sądów administracyjnych. W obu sprawach HFPC brała udział jako strona postępowania.